

LUND UNIVERSITY

Remissyttrande: Europeiska kommissionens förslag till nytt direktiv om produktansvar och direktiv om skadeståndsansvar gällande artificiell intelligens

Lindell-Frantz, Eva

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lindell-Frantz, E. (2023). Remissyttrande: Europeiska kommissionens förslag till nytt direktiv om produktansvar och direktiv om skadeståndsansvar gällande artificiell intelligens.

Total number of authors:
1

Creative Commons License:
Ospecificerad

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Juridiska fakultetsstyrelsen
Docent Eva Lindell-Frantz

Justitiedepartementet

Remiss: Europeiska kommissionens förslag till nytt direktiv om produktansvar och direktiv om skadeståndsansvar gällande artificiell intelligens

Ju2022/03499

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av docent Eva Lindell-Frantz.

Direktiv om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister 2022/0302

Inledning

I 2022/0302 (COD) föreslås att det nu gällande direktivet om produktansvar, 85/374/EEG, upphävs och ersätts med ett nytt fullharmoniseringsdirektiv.

Direktiv 85/374/EEG är implementerat i svensk rättsordning genom produktansvarslagen (1992:18) (fortsättningsvis PAL).

I jämförelse med de nu gällande reglerna i PAL föreslås en rad förändringar framför allt i syfte att klargöra att produktansvaret omfattar skador orsakade av säkerhetsbrister i operativsystem, fast programvara, datorprogram, applikationer och AI-system.

Vidare vidgas kretsen av tänkbara ansvarssubjekt på så sätt att, utöver tillverkare, och i vissa fall importörer, kan även en leverantör av en tillhörande tjänst, en behörig representant för tillverkaren samt under vissa förutsättningar en leverantör av distributionstjänster hållas ansvariga för en säkerhetsbrist i den produkt som man har tillhandahållit på marknaden. Denna utvidgning av ansvarskretsen är positiv, dock kan man fråga sig vilken praktisk nytta en presumtiv skadelidande har av att kunna rikta ersättningskrav mot en leverantör av distributionstjänster när detta rättssubjekt är placerat utanför EU:s gränser.

I förslaget definieras flera nya rättsliga begrepp. Några begrepp som använts i det nu gällande direktivet ges en delvis ny betydelse, exempelvis begreppet säkerhetsbrist, något som förklaras av att det föreslagna regelverket på ett tydligt sätt slår fast att programvara m.m. omfattas av produktansvar.

Förslaget innefattar regler om rätt att kräva ut bevisning från ett ansvarssubjekt. Liksom i det nu gällande direktivet ges vissa anvisningar om bevisbördans placering. De nya reglerna skiljer sig i vissa delar från de nu gällande reglerna.

Slutligen kan konstateras att regeln om självrisk vid sakskada föreslås avskaffas samt att preskriptionstiden för vissa typer av personskador föreslås utsträckas till femton år.

Tillämpningsområdet

Vad gäller det föreslagna direktivets tillämpningsområde finns inget att erinra.

Det kan påpekas att det av förslaget framgår att nationella regler om regressrätt inte påverkas av direktivet. Med hänvisning till detta vore det lämpligt att bibehålla den regel som återfinns i PAL 11 § som garanterar en distributör (återförsäljare), som varit skyldig att utge ersättning till en skadelidande konsument med hänvisning till konsumentköplagen (2022:260) 6:3 samt konsumenttjänstlagen (1985:716) 31 §, rätt till regress mot tillverkaren. Denna regel stämmer väl överens med tanken om att ett skadeståndsansvar bör kanaliseras till den som är strikt ansvarig.

Begreppsapparaten

I förslaget presenteras en relativt omfattande begreppskatalog, närmare bestämt definieras inte mindre än sju olika begrepp. Här ska endast tre av dessa begrepp kommenteras.

Det mest centrala begreppet i detta direktiv är produkt. Det anges att en produkt utgörs av lös egendom som är en samlande beteckning på lösöre (saker) och rättigheter. Den nuvarande PAL omfattar enbart ansvar för saker (se PAL 2 §). Att även rättigheter inkluderas i produktansvaret motiveras troligen av att man velat säkerställa att även den som enbart ägnar sig åt att utveckla programvaror (rättigheter) kan hållas ansvarig för säkerhetsbrister som orsakar person- eller saksador inkluderat förlust eller förvanskning av data. Av definitionen följer att el, digitala tillverkningsfiler och programvara också omfattas av begreppet. Att det klargörs att inte enbart fysiska ting utan även sådant som programvaror kan vara föremål för produktansvar är välkommet eftersom viss tveksamhet har rått ifråga om hur man ska se på dessa förhållanden.

Såvitt fakultetsstyrelsen kan förstå är tanken att även AI-system ska omfattas av det strikta produktansvaret för de skadetyper som faller in under 2022/0302 (COD). Om detta är korrekt uppfattat hade det varit önskvärt att AI nämndes i definitionen av begreppet produkt.

Saksador som drabbar egendom som uteslutande används i yrkesmässig verksamhet, liksom rena förmögenhetsskador och olika typer av kränkningsskador faller utanför skyddet. I dessa fall är det upp till de nationella rättsordningarna att själva bestämma ansvarsnivån vilket lär betyda att det i allmänhet lär bli tal om ett culpa ansvar. För att stärka den skadelidandes ställning föreslås i 2022/0303 (COD) att den skadelidande garanteras en möjlighet att utkräva den bevisning som kan behövas för att uppfylla bevisbördan (se nedan).

Det andra begreppet som bör kommenteras är skada som enligt förslaget, utöver person- och sakskada, även ska omfatta förlust eller förvanskning av data som inte uteslutande används för yrkesmässiga ändamål. Enligt svensk rättsordning är den här typen av förlust något som kan definieras antingen som en följdskada till sakskada, eller som en ren förmögenhetsskada, i det senare fallet när förlusten inte kan härledas till någon fysisk skada eller funktionsförsämring hos den lösa saken. Om skadan definieras som en ren förmögenhetsskada kan det enligt svensk rätt vara svårt för den skadelidande att få skadestånd såvida denne inte befinner sig i ett kontraktsförhållande med tillverkaren, detta eftersom det i sådant fall krävs att skadevällaren har begått en brottslig handling, SkL 2:2. I ett kontraktsförhållande

krävs som huvudregel visad culpa hos den som orsakat skadan genom att begå ett kontraktsbrott. Sett ur detta perspektiv är det positivt att det fastslås att rätten till ersättning omfattar förlust av data. Mot detta kan ställas att rena förmögenhetsskador inte har omfattats av PAL (eller av 85/EEG/734). Det kan ifrågasättas om det är motiverat att utvidga ansvaret till att omfatta den här typen av förluster som verkar passa dåligt in i den svenska systematiken. Till saken hör att det överläts till den nationella rätten att bestämma hur skadan ska värderas. När datan kan återställas bör skadan kunna definieras som ekonomisk (kostnaden för att åstadkomma detta), men när det inte låter sig göras rör det sig i allmänhet närmast om en ideell skada, man bör då hålla i minnet att vi här talar om data som inte uteslutande används i yrkesmässig verksamhet. Av punkt 18 i förslaget framgår att avsikten är att den skadelidande ska kompenseras för materiell förlust, detta motsäger tolkningen att man vill öppna upp för ideella skadestånd. Oavsett vilket kan det bli svårt att sätta ett värde på data som inte alls, eller endast delvis används yrkesmässigt. Om den skadelidande inte ges rätt till ideellt skadestånd framstår därmed rätten till ersättning som illusorisk. I och med att det överlåtits på medlemsländerna att fastställa hur skadan ska beräknas är det dock möjligt att det här finns ett utrymme för att skapa en beräkningsregel som ger utrymme åt schablonmässiga ersättningsbelopp, vilket med tanke på tvistekostnaderna, hade varit en rationell lösning. Alternativet skulle annars vara att skadan endast kompenseras när den utgörs av en ekonomisk förlust.

I direktivet betecknas olika tänkbara ansvarssubjektet gemensamt med begreppet ekonomisk aktör. Det etablerade begreppet, åtminstone i konsumenträttsliga sammanhang, är annars näringsidkare. Begreppet näringsidkare förekommer i flera EU-direktiv och dess innebörd har prövats i såväl EU-praxis som i nationell praxis, med tanke på detta hade det varit att föredra att fortsätta att använda sig av detta begrepp. Det är emellertid möjligt att det nya begreppet har valts för att man vill beteckna något annat än det som omfattas av begreppet näringsidkare, om så är fallet framkommer dock inte detta med önskvärd tydlighet.

En tillverkare, som ingår som en delmängd i vad som avses med ekonomisk aktör, verkar inte med nödvändighet behöva vara någon som ägnar sig åt näringsverksamhet. En tillverkare anges exempelvis kunna vara någon som producerar något för eget bruk, Artikel 4 definition (11). Något krav på att detta ska ske inom ramen för ekonomisk verksamhet anges inte. Mot bakgrund av detta framstår begreppet ekonomisk aktör som missvisande. Om man å ena sidan inte uppställer krav på ekonomisk verksamhet för att vara tillverkare men å andra sidan säger att en tillverkare är en ekonomisk aktör uppkommer en oklarhet. Mot detta kan dock anföras att det i inledningens punkt 20 anges att direktivet bör tillämpas på produkter som släpps ut på marknaden eller tas i bruk i kommersiell verksamhet. Mot bakgrund av vad som sägs i punkt 20 hade det varit önskvärt att det av direktivets artikel 1 uttryckligen framgick att detta endast omfattar ansvar för produkter som på ett eller annat sätt tillhandahålles i näringsverksamhet.

Säkerhetsbrist

Det finns inget att anmärka mot det sätt som innebörden av en säkerhetsbrist definieras i direktivet, däremot bör något sägas om undantaget för så kallade utvecklingsfel, artikel 10 e). Med tanke på att ett av syftena med direktivet är att klargöra att programvara, digitala tillverkningsfiler och AI omfattas av produktansvaret hade det varit önskvärt att det klargjorts vad som avses med ett utvecklingsfel i just dessa fall. När det talas om utvecklingsfel i andra sammanhang används ofta oönskade effekter av läkemedel eller vacciner som exempel för att klargöra vad som åsyftas. Detta är produkter som lyder under särskilda regelverk,

där man kan förvänta sig att det bedrivs forskning om risker och där eventuella resultat offentliggörs i vetenskapliga tidskrifter. Men vad gäller för programvara och inte minst AI? Vad krävs för att en tillverkare ska kunna hävda att det vetenskapliga och tekniska vetandet inte varit sådant att säkerhetsbristen som nu uppdagats inte var känd när produkten släpptes ut på marknaden? Poängen med AI är att denna genom inlärning skapar ny kunskap. Om kunskapen är ny kan den rimligen inte ha varit känd vid en tidigare tidpunkt. Här hade det varit önskvärt med ett förtydligande av hur undantaget ska tillämpas just i de här nämnda fallen.

Ansvar för ändringar i en produkt

I artikel 7 punkten 4 anges att den som ändrar en produkt som redan släppts ut på marknaden, eller som tagits i bruk, ska betraktas som tillverkare förutsatt att ändringen anses vara väsentlig enligt relevanta unionsregler eller nationella regler om produktsäkerhet. Att ansvaret förutsätter att den som ändrat produkten åsidosatt ett väsentligt produktsäkerhetskrav innebär en begränsning. Skrivningen utesluter ansvar för säkerhetsbrister som inte träffas av en gällande reglering liksom säkerhetsbrister som inte kan kopplas till väsentliga säkerhetskrav. Hur man ska avgöra vad som är ett väsentligt säkerhetskrav framgår inte av förslaget. Ur ett konsumentskyddsperspektiv är detta inte en lyckad lösning. Troligen motiveras det begränsade ansvaret av att man vill skydda den som ägnar sig åt att reparera eller omarbota produkter så att de kan återbrukas, vilket kan vara ett bra sett ur ett hållbarhetsperspektiv. Med detta sagt bör dock framhållas att den som bedriver den här sortens verksamhet kan försäkra sig mot ansvarsskador varför ett strängare ansvar troligen inte skulle ha någon större effekt på den här branschen.

Av artikel 10 g) framgår att den som kan betraktas som ett tänkbart ansvarssubjekt enligt artikel 7 punkten 4 inte är ansvarig för skador som kan härledas till delar i produkten som inte påverkats av ändringen. Detta måste betraktas som en rimlig begränsning av ansvaret varför förslaget tillstyrkes.

Ingen självrisk och inget ansvarstak

Av förslaget följer motsatsvis att regeln om en självrisk vid saksador ska upphävas. Detta är en ändring som tillstyrkes. Den nu gällande självrisken utgör en anomali i det svenska ersättningsrättsliga systemet och urholkar dessutom konsumentskyddet på ett icke önskvärt sätt. Härtill skapar självrisken en obalans mellan återförsäljarens och tillverkarens ansvarssituation, detta eftersom en återförsäljare enligt konsumentköplagen 6:3 är tvingad att ersätta egendomsskador som drabbar en konsument från första kronan om denne inte kan visa att felet som lett fram till skadan legat utanför dennes dubbla kontrollansvar. Via den nu gällande regressregeln är återförsäljaren endast garanterad rätt att återfå det tillverkaren hade varit tvungen att utge om konsumenten vänt sig direkt till denne, vilket hade varit skadan minus självrisken på 3 500 kr. En del av ansvaret kan således komma att hamna på ett subjekt som själv inte gjort något mer klandervärt än att sälja en vara som innehållit ett ursprungligt fel. Visserligen är det möjligt att återförsäljaren kan kräva skadestånd från tillverkaren med stöd i KöpL (eller allmänna kontraktsrättsliga principer om man nu menar att KöpL 67 § exkluderar rätt till skadestånd för den här typen av förluster), men man bör då hålla i minnet att KöpL är dispositiv varför tillverkaren kan gå fri från ansvar på denna grund.

Förslaget till direktiv innefattar inget tak för produktansvaret. Detta kan tolkas som att avsikten är att alla produktskador ska ersättas fullt ut, vilket kan medföra betydande belopp inte minst i fall där det rör sig om serieskador. Ett ansvarstak hade annars underlättat för ansvarsförsäkrare att beräkna premie.

Den svenska SkL innehåller en jämningsregel, SkL 6:2, som är tillämplig när skyldigheten att utge fullt skadestånd kan anses oskäligt betungande för den ansvarige. Denna regel är tillämplig på alla typer av rättssubjekt, alltså såväl på fysiska som juridiska personer. Om tanken är att ansvaret för produktskador alltid ska vara obegränsat bör det övervägas om det inte bör anges att denna jämningsregel ej är tillämplig på produktskador.

Utlämnande av bevis samt bevisbörda

För att den skadelidande ska kunna visa att det förekommit en säkerhetsbrist i en produkt samt att det är denna säkerhetsbrist som har orsakat den skada som denne vill få kompensert ska ansvarssubjektet kunna föreläggas att lämna ut relevanta bevis. Föreläggandet ska föregås av en prövning där det dels tas ställning till om klaganden kunnat presentera tillräcklig bevisning för att ersättningsanspråket framstår som rimligt, dels beaktas om utlämnandet står i proportion till de inblandade parternas legitima intressen (proportionalitetstest). I svensk rättsordning förekommer processuell editionsplikt (se RB 38:2). En part kan enligt regeln om editionsplikt föreläggas att lämna ut skriftliga bevis vilket i sådant fall ska göras vid huvudförhandlingen i tvisten, överlämnandet sker då till domstolen. I den förberedande förhandlingen kan en part begära att få en förteckning över de relevanta skriftliga bevis som motparten innehar (RB 42:8 1 st.). Troligen omfattar editionsplikten även e-dokument. Det är oklart om dessa regler svarar upp mot de krav som ställs i förslaget till direktiv, av detta framgår nämligen inte till vem svaranden är skyldig att lämna ut bevisningen, eller när detta ska ske.

Processuell edition enligt svensk rättsordning ger inte en part rätt till ett planlöst sökande efter bevis, syftet med editionsplikt är enbart att man ska kunna samla in redan känd bevisning som kan behövas för att reda ut existensen av ett åberopat rättfaktum. En domstol får alltså inte hjälpa en part att göra en så kallad bevis efterforskning (fishing expedition). I denna del kan möjligen direktivets krav på utlämnandeplikten enbart ska omfatta relevant bevisning tas till intäkt för att det inte heller enligt direktivets regel ska öppnas upp för att klaganden ska kunna begära ut information utan att precisera vad denna ska avse.

Av de föreslagna artiklarna om bevisbörda följer att om svaranden inte lämnar ut den bevisning som förelagts så ska man presumera att produkten ifråga belastats med en säkerhetsbrist. Det samma gäller om den skadelidande kan visa att produkten inte uppfyller obligatoriska säkerhetskrav i unionsrätten eller nationell lagstiftning. Slutligen ska det även presumeras att det förelagat en säkerhetsbrist i produkten om den skadelidande kan visa att denna belastats av ett uppenbart funktionsfel vid normal användning eller under normala omständigheter. Svaranden har rätt att motbevisa presumptionen. Vad gäller dessa förhållanden kan sägas att det framstår som självklart att produkten ska antas ha en säkerhetsbrist om den inte uppfyller de obligatoriska regler om produktsäkerhet, här finns således inget att erinra. Däremot framstår som väl strängt att endast uppenbara funktionsfel kan föranleda att det presumeras att produkten haft en säkerhetsbrist, här borde det räcka med att man kan visa att det förelagat ett för skadan relevant funktionsfel.

Om den skada som inträffat typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen ska det presumeras att det föreligger ett orsakssammanhang mellan säkerhetsbristen och den uppkomna skadan. Vad som krävs för att kravet ska vara uppfyllt hade behövt förtydligas.

Om det på grund av teknisk eller vetenskaplig komplexitet föreligger orimligt stora svårigheter att uppfylla bevisbördan avseende säkerhetsbrist respektive orsakssamband kan det under vissa förhållanden presumeras att skadan orsakats av den åberopade säkerhetsbristen samt att det finns ett orsakssamband mellan denna och skadan. Denna regel ska tillämpas om den skadelidande kan visa att produkten bidrog till skadan och (kumulativt rekvisit) det är sannolikt att produkten hade en säkerhetsbrist eller (alternativt rekvisit) att denna brist sannolikt är orsak till skadan.

Regeln i artikel 9 är som framgått ganska komplicerad. Bevisbördan hoppar fram och tillbaka, beviskraven skiftar. En domstol som har att tillämpa regeln kommer att få ta ställning till rad svåra frågor. Att regeln fått denna komplexa utformning motiveras med att man velat skapa en rättvis fördelning av risken mellan de inblandade parterna. Frågan är emellertid om man lyckats med detta. Risken är att regeln kommer att bidra till att förlänga tvisteprovningen och därmed skapa omotiverade transaktionskostnader.

Övrigt

Det finns inget att erinra mot förslagen om solidariskt ansvar (artikel 11).

Det samma kan sägas ifråga om möjligheten att jämka skadestånd med hänvisning till medvållande, artikel 12. Det kan dock påpekas att det vid personskada enligt svensk rätt som huvudregel krävs grov vårdslöshet hos den skadelidande för att ett skadestånd ska kunna jämkas, se SkL 6:1. Den regel som föreslås i direktivet överensstämmer dock med vad som följer av nu gällande PAL. En skadelidande som på ett vårdslöst sätt har medverkat till sin skada kan dessutom välja att kräva ersättning enligt SkL:s regler varvid regeln om grov vårdslöshet blir tillämplig. Av förslaget framgår att direktivet inte lägger hinder i vägen för detta (punkt 9 samt artikel 2 c)).

Det finns inget att erinra mot att reglerna om produktansvar görs tvingande (artikel 13)

Det finns inget att erinra mot den föreslagna regeln om preskriptionstid (artikel 14). Att den yttersta gränsen för preskription avseende latent personskada förlängs till femton år är välkommet.

Sammanfattning

Direktiv 2022/0302 klargör att produktansvar ska gälla inte bara för fysiska saker utan även för el, digitala tillverkningsfiler samt programvara. Ansvaret föreslås utvidgas på så sätt att det utöver personskada även omfattar sakskador som drabbar egendom som inte uteslutande används i yrkesmässig verksamhet, vilket torde vara en större kategori än den nu gällande egendom som huvudsakligen används för enskilt bruk. Vidare föreslås ansvaret omfatta inte enbart sakskador utan även förlust eller förvanskning av data. Även kretsen av tänkbara ansvarssubjekt är tänkt att utvidgas. För att underlätta för den skadelidande föreslås regler om såväl bevisbördans placering som vilka beviskrav som ska gälla. Vad gäller undantagen från det strikta ansvar som utlöses av en säkerhetsbrist överensstämmer dessa i stort med nu gällande undantag med två tillägg som avser ansvaret för den som tillverkat en komponent respektive för den som ändrar en produkt som släppts ut på marknaden. Direktivet innehåller en regel om solidariskt ansvar som överensstämmer med nu gällande svensk rätt (SkL 6:4). Detsamma kan sägas om regeln om jämkning på grund av medvållande hos den skadelidande (PAL 10 §).

Slutligen föreslås en regel om preskription som utsträcker preskriptionstiden till 15 år vid latent personskada, i övrigt föreslås samma preskriptionstider som i nu gällande PAL.

Sammanfattningen ovan ger vid handen att förslaget innebär att det kommer att behöva göras ändringar i flertalet av den nu gällande PAL:s regler. Med hänvisning till detta föreslås att en implementering av direktivet genomförs genom att den nu gällande PAL ersätts av en helt ny lag.

Direktivet om anpassning av reglerna om utomobligatoriskt skadeståndsansvar vad gäller artificiell intelligens, 2022/0303 (COD)

Förslaget till direktiv om anpassning av reglerna om utomobligatoriskt skadeståndsansvar vad gäller artificiell intelligens omfattar nationella skadeståndsanspråk som huvudsakligen grundar sig på culpa hos den som ansvarar för ett AI-system med hög risk. Syftet är att utgöra ett komplement till de föreslagna reglerna om produktansvar. Förslagets huvudsakliga tillämpningsområde kommer därmed att avse skador som inte omfattas av produktansvaret enligt 2022/3002 (COD). Förslagets rubrik ger felaktigt intryck av att direktivet handlar om en harmonisering av reglerna om skadeståndsansvar för AI, i själva verket behandlas inte ansvarsgrunden alls, istället har man fokuserat på den processrättsliga frågan om bevisbördans placering.

Det bör betonas att förslaget enbart gäller för skador orsakade av hög risk AI. När det rör sig om produktskador som drabbar företrädesvis juridiska personer (näringsidkare, det allmänna) och som inte orsakas av AI är det således fortfarande upp till de nationella rättsordningarna att själva avgöra vilken ansvarsnivå man anser vara lämplig och vad som ska gälla ifråga om bevisbördans placering liksom om ansvaret ska vara strikt eller bygga på culpa. Ur ett EU-perspektiv betyder detta att ansvarstyperna på detta skadeområde kan komma att variera mellan olika medlemsländer. Det kan tyckas att när det nu föreslås att den som skadas av ett AI-system ska garanteras rätten att utfå relevant bevisning för att kunna driva sin sak, borde det ha varit befogat att ge en skadelidande näringsidkare samma rätt när skadan inte har orsakats av AI men väl det som betecknas som produkt i direktiv 2022/0302 (COD).

Som ett första steg i harmoniseringen av ansvaret för skador orsakade av AI föreslås att bevisbördan för den skadelidande minskas och som ett andra steg att det genomförs en översyn av ersättningssystemet som syftar till att bedöma behovet av att harmonisera ett strikt ansvar för AI eventuellt i kombination med ett krav på obligatorisk försäkring.

Det kan ifrågasättas om det inte hade varit en effektivare lösning att redan nu fatta beslut om att införa ett obligatoriskt strikt ansvar istället för att avvakta en säkert ganska kostsam översyn. Som förslaget nu är utformat kan reglerna om ansvarstyp för AI variera inom unionen vilket kan försvåra för producenter som vill exportera sina system inom unionen.

Direktivet är ett minimidirektiv, vilket därtill innebär att inte ens på det område som det är avsett att tillämpas är det säkert att man uppnår en rimlig harmonisering.

I direktivet föreslås regler som ska säkerställa att en skadelidande ska kunna begära att få del av relevanta bevis som en leverantör eller användare av ett AI-system har i sin besittning. För att ett åläggande ska kunna utfärdas måste den skadelidande bl.a. kunna visa på skadeståndskravets rimlighet samt att man gjort alla ”proportionerliga försök” att på egen hand samla in bevis från motparten.

Liksom i fallet med produktansvarsdirektivet 2022/0302 (COD) är det oklart om den svenska RB:s regler om edition kan svara upp mot de krav som ställs i förslaget. Här kan eventuellt behövas en särskild regel för att uppfylla de krav som uppställs.

Liksom i förslaget till produktansvarsdirektiv föreslås regler om motbevisbar presumtion om culpa respektive orsakssamband.

De föreslagna presumptionsreglerna är synnerligen detaljerade och komplexa. En domstol som ska tillämpa dessa regler har att ta ställning till en rad svårbedömda frågor. Reglerna är tekniska och svåröverskådliga. För en enskild skadelidande lär det vara näst intill omöjligt att sätta sig in i vad som krävs och detta oavsett om denne är en fysisk eller juridisk person. Det hade varit önskvärt med ett mera lättillämpat regelverk.

Sammanfattningsvis kan sägas att det hade varit önskvärt att man hade beslutat sig för att föreslå regler om strikt ansvar för leverantörer och användare av AI-system. Huruvida detta ansvar borde kopplas till ett krav på obligatorisk ansvarsförsäkring är däremot en öppen fråga och något man borde kunna avvakta med. Vad gäller reglerna om bevisbörda, presumerad culpa respektive presumerat orsakssamband kan sägas att reglerna är svåra att tränga in, med en alltför hög detaljnivå.

Enligt delegation

Eva Lindell-Frantz